

JAARVERSLAG DIEREXPERIMENTENCOMMISSIE VRIJE UNIVERSITEIT

2005

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
Samenstelling van de commissie	1
Aantal vergaderingen	2
Overzicht van de dierproeven waarover advies is uitgebracht.....	2
Aantallen proefdieren in het verslagjaar en voorgaande jaren	9
Aandachtspunten	10

Inleiding

Gedurende het verslagjaar heeft de dierexperimentencommissie (DEC) advies uitgebracht aan twee vergunninghouders dierproeven, t.w. de Vrije Universiteit te Amsterdam en de Hogeschool INHOLLAND Alkmaar (voorheen Hogeschool Alkmaar).

Aan de Hogeschool INHOLLAND Alkmaar is één positief advies uitgebracht; dit betrof de verlenging van een reeds goedgekeurde aanmelding betreffende onderwijs aan HLO-studenten (categorie 29; geen aanvullende voorwaarden). De overige informatie in het verslag betreft uitsluitend de adviezen aan de Vrije Universiteit.

De dierexperimentencommissie adviseert de vergunninghouder dierproeven met betrekking tot voorgenomen dierexperimenteel onderzoek. De commissie komt in principe elf maal per jaar bijeen in plenaire vergadering.

De DEC beoordeelt de door onderzoekers ingediende aanmeldingen dierproeven¹ (onderzoeksplannen), toetst deze aan de criteria zoals genoemd in de Wet op de dierproeven, en brengt aan de hand hiervan een advies uit. Wanneer geen definitief advies kan worden gegeven op basis van de beschikbare informatie, wordt de onderzoeker in eerste instantie verzocht mondeling en/of schriftelijk een nadere toelichting te geven. Zonodig wordt de onderzoeker verzocht om de aanmelding te herzien. Beoordeling van aanvullende informatie en/of herziene versies vindt doorgaans plaats door de kleine commissie van de DEC (petit comité ofwel PC-DEC). Daarnaast behandelt de PC-DEC de volgende zaken:

- verzoeken tot wijziging van reeds van positief advies voorziene aanmeldingen
- verzoeken tot verlenging van de geldigheidsduur van adviezen
- kleinschalige dierproeven (pilotexperimenten e.d.) waarbij sprake is van beperkte aantallen proefdieren

Aan de PC-DEC gerichte verzoeken kunnen, wanneer de PC-DEC dat wenselijk acht, worden doorverwezen naar de plenaire vergaderingen. De door de PC-DEC afgehandelde zaken worden achteraf plenair behandeld, waarbij de overige commissieleden kunnen aangeven of zij instemmen met het door de PC-DEC gegeven advies. Deze terugkoppeling waarborgt ook op de langere termijn de gewenste congruentie tussen de adviezen zoals die door de voltallige, resp. kleine commissie worden gegeven.

Samenstelling van de commissie

Conform het voorstel d.d. 11 maart 2003 van de Keuringsdienst van Waren t.b.v. een uniform format voor de jaarverslagen, worden persoonsgegevens (naam, werkgever) van de leden hier niet vermeld.

¹ Onder aanmelding wordt in dit verslag verstaan een door de onderzoeker ingediend voorstel waarin de te verrichten dierproeven worden beschreven. Het bestaat doorgaans uit een volledig ingevuld aanmeldingsformulier (t.b.v. plenaire behandeling) of een, niet aan een vast formaat gebonden, amendement hierop (t.b.v. behandeling van wijzigingen en aanvullingen).

Per 1 oktober van het verslagjaar heeft een lid met als specialisme dierproeven zijn positie wegens verandering van werkgever moeten opgeven. Naar een vervanger wordt op het moment van schrijven nog gezocht. Onderstaande tabel geeft de situatie aan het eind van het verslagjaar weer:

<i>Lid</i>	<i>Deskundigheid</i>	<i>Arbeidsverhouding</i>	<i>Verricht dierproeven</i>
Voorzitter	alternatieven voor dierproeven / proefdieren en hun bescherming	nee	nee
Lid A	ethische toetsing	nee	nee
Lid B	ethische toetsing	nee	nee
Lid C	alternatieven voor dierproeven	nee	nee
Lid D	dierproeven	ja	ja
Lid E	statistische toetsing / alternatieven	ja	nee
Lid F	proefdieren en hun bescherming	ja	ja
Lid G	dierproeven	ja	ja
vacature	-	-	-

De kolommen arbeidsverhouding en dierproeven geven respectievelijk aan of het desbetreffende lid in een arbeidsverhouding tot de vergunninghouder staat en of hij of zij betrokken is bij de uitvoering van dierproeven.

Bij de plenaire vergaderingen zijn verder aanwezig de proefdierdeskundige, een proefdierkundig medewerker en de ambtelijk secretaris van de DEC. Laatstgenoemden kunnen de DEC desgevraagd adviseren, maar zijn niet betrokken bij de totstandkoming van adviezen.

De samenstelling van de PC-DEC wisselt en is mede gebaseerd op de beschikbaarheid en respectievelijke deskundigheid van leden. Afhandeling van plenair behandelde aanvragen vindt doorgaans plaats door leden die dit ter vergadering hebben aangegeven. In de overige gevallen wordt de samenstelling van de PC-DEC in eerste instantie bepaald door de secretaris, en desgewenst geamendeerd door de leden.

Aantal vergaderingen

De DEC is in het verslagjaar twaalf maal bijeengekomen in plenaire vergadering. De plenaire vergaderingen vinden in principe maandelijks plaats; in augustus wordt niet vergaderd i.v.m. de vakantieperiode. Naast de elf geplande vergaderingen is wegens omstandigheden in april een extra vergadering ingelast.

De PC-DEC komt niet fysiek bijeen maar behandelt haar zaken in principe per e-mail. Vragen en opmerkingen van DEC-leden, reacties van onderzoekers en bijdragen aan de eventuele daaropvolgende discussie worden door de secretaris verzameld en zonodig weer onder de betrokken commissieleden verspreid. De leden brengen per e-mail advies uit of besluiten zonodig de zaak (alsnog) plenair te laten behandelen.

Voor nadere informatie m.b.t. het aantal door de PC-DEC behandelde aanvragen wordt verwezen naar de volgende paragraaf.

Overzicht van de dierproeven waarover advies is uitgebracht

De dierexperimentencommissie van de Vrije Universiteit heeft in het verslagjaar 162 aanvragen in behandeling genomen:

- 110 aanvragen zijn in plenaire behandeling genomen, waarvan 20 direct ter vergadering zijn afgehandeld (waaronder 1 subsidieaanvraag), 84 vervolgens door de kleine commissie (79) of in herhaalde plenaire vergadering (5) zijn afgehandeld, 2 door de onderzoeker zijn teruggetrokken en 4 op het moment van schrijven nog in behandeling zijn
- 48 aanvragen zijn alleen behandeld door de kleine commissie, waarvan 39 direct zijn afgehandeld (waaronder 1 subsidieaanvraag), 5 door de onderzoeker is teruggetrokken en 4 op het moment van schrijven nog in behandeling zijn

- 4 meldingen zijn door de kleine commissie doorverwezen naar de plenaire vergadering en aldaar direct afgehandeld (3) of na plenaire behandeling alsnog door de kleine commissie afgehandeld (1)

De onderstaande tabellen bevatten de 145 meldingen dierproeven waarover advies is uitgebracht. Daarnaast zijn in het verslagjaar 15 meldingen gedaan waarover op het moment van schrijven (nog) geen advies is uitgebracht, hetzij omdat zij nog in behandeling zijn (8), hetzij omdat de onderzoeker de melding heeft ingetrokken (7). De twee resterende meldingen betroffen subsidieaanvragen; zie pagina 8.

De 145 meldingen waarvoor advies is verleend zijn als volgt verdeeld over de doelen waarvoor volgens de registratie dierproeven dierexperimenteel onderzoek kan worden verricht:

24 - Opsporen van ziekten bij mensen	1
26 - Opsporen van ziekten bij dieren	1
29 - Onderwijs / Training	7
30 - Wetenschappelijke vraag m.b.t. kanker (excl. carcinogene stoffen) bij mensen	34
31 - Wetenschappelijke vraag m.b.t. hart- en vaatziekten bij mensen	24
32 - Wetenschappelijke vraag m.b.t. geestesziekte / zenuwziekte bij mensen	35
33 - Wetenschappelijke vraag m.b.t. andere ziekten bij mensen	23
34 - Wetenschappelijke vraag m.b.t. andere lichamelijke kenmerken bij mensen	12
37 - Andere wetenschappelijke vraag	8

Het moge duidelijk zijn dat de meerderheid (81%) van de meldingen toegepast onderzoek naar ziekten bij mensen — categorieën 30 t/m 33 — betreft. Dierproeven t.b.v. fundamenteel onderzoek vallen onder categorie 37 en maken een relatief klein deel (6%) van het totale aantal meldingen uit. Overigens valt hieruit niet direct het per doel gebruikte aantal proefdieren te herleiden, aangezien het aantal dieren per melding sterk uiteenloopt.

Volgens de Dierproevenregeling d.d. 18 december 1996 dient het verslag van de dierexperimentencommissie per advies informatie te verschaffen over "de duur van de proef". Het is echter niet duidelijk op welke wijze dit begrip moet worden geïnterpreteerd wanneer men spreekt over een verzameling experimenten. De dierexperimentencommissie van de Vrije Universiteit brengt adviezen uit op basis van meldingen die dikwijls meerdere experimenten omvatten, veelal van uiteenlopende aard en duur. Ook binnen één type experiment kan de duur van de proef verschillen, bijvoorbeeld wanneer het einde van de proef afhankelijk is van experimentele parameters. In het hieronder weergegeven overzicht wordt de duur van de proef dan ook niet vermeld.

a) Het herkennen of opsporen van ziekten bij de mens [24]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
11 maanden	positief	-

b) Het herkennen of opsporen van ziekten bij het dier [26]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
2 jaar	positief	-

c) Het verschaffen of ontwikkelen van kennis van het menselijke of dierlijke lichaam of van handvaardigheid in het verrichten van ingrepen daarop [29]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
2 maanden	positief	-
1 jaar 8 maanden	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen m.b.t. de in

		het kader van deze aanmelding verrichte handelingen en procedures aan de DEC te rapporteren.
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen m.b.t. (het dierexperimentele deel van) de cursus na afloop van de adviesperiode aan de DEC te rapporteren.
4 maanden	positief	-
3 maanden	positief	-
2 jaar	positief	De onderzoeker wordt verzocht jaarlijks aan de DEC te rapporteren hoeveel dieren zijn gebruikt voor welke specifieke doeleinden.

- d) Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot kanker bij de mens (exclusief het vaststellen van potentiële carcinogenen) [30]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
10 maanden	positief	-
2 jaar	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen van deze studie, inclusief welzijnsaspecten en eventueel opgetreden uitval, na afloop aan de DEC en de proefdierdeskundige te rapporteren.
6 maanden	positief	-
4 maanden	positief	-
1 jaar 10 maanden	positief	-
1 jaar 2 maanden	positief	-
1 jaar	positief	-
7 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
1 jaar 6 maanden	positief	-
1 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
1 jaar 2 maanden	positief	De onderzoeker wordt verzocht om na afloop van de studie de daadwerkelijk gebruikte aantallen dieren aan de DEC te rapporteren, alsmede de experimenten waarvoor deze dieren zijn ingezet. Tevens verzoekt de DEC om inzicht in de hiervoor benodigde fok (inclusief eventueel fokoverschot).
1 jaar 4 maanden	positief	-
1 jaar 4 maanden	positief	De onderzoeker wordt verzocht om bij het zich onverhoopt voordoen van eventuele verdere moeilijkheden met het CC531 metastasenmodel dit aan de DEC en/of de proefdierdeskundige te melden.
1 jaar 11 maanden	positief	-
1 jaar 1 maand	positief	-
1 jaar 4 maanden	positief	-
6 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
7 maanden	positief	-

2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
1 jaar 9 maanden	positief	De onderzoeker wordt verzocht aan de DEC verslag te doen van de in het kader van deze aanmelding uitgevoerde dierproeven
1 jaar 1 maand	positief	-

- e) Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot hart- en vaatziekten bij de mens [31]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
1 jaar 6 maanden	positief	Voorwaarden zoals gesteld bij het oorspronkelijke advies [...] d.d. 13-07-2004 blijven onverminderd van kracht ²
1 jaar 11 maanden	positief	-
1 jaar 11 maanden	positief	-
1 jaar 8 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
1 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
10 maanden	positief	-
1 jaar 1 maand	positief	-
1 jaar	positief	-
5 maanden	positief	-
1 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
1 jaar 11 maanden	positief	-
1 jaar 2 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
1 jaar	positief	-
4 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
6 maanden	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen van de studie aan de DEC en de proefdierdeskundige te rapporteren.
3 maanden	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen van de studie aan de DEC en de proefdierdeskundige te rapporteren.
10 maanden	positief	
5 maanden	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen van de studie (in het bijzonder het daadwerkelijk opgetreden ongerief en de eventuele uitval) aan de DEC en de proefdierdeskundige te rapporteren.
2 jaar	positief	-

- f) Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot geestesziekten of ziekten van het zenuwstelsel bij de mens [32]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
3 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-

² Deze luiden: "De volgende humane eindpunten dienen te worden gehanteerd: bij een gewichtsverlies van maximaal 5% in de periode dat overgang van hypertrofie naar hartfalen wordt verwacht, wordt het dier gedood; bij het niet meer eten van het voedingssupplement in de periode dat overgang van hypertrofie naar hartfalen wordt verwacht, wordt het dier gedood."

1 jaar	positief	-
2 jaar	positief	De DEC gaat er bij haar advies van uit dat de beschreven experimenten op een dusdanige wijze zullen worden uitgevoerd dat de wetenschappelijke integriteit van de resultaten, in weerwil van eventuele overlast t.g.v. verbouwingen, gewaarborgd is.
1 jaar 11 maanden	positief	<i>(zie hierboven)</i>
2 maanden	positief	-
6 maanden	positief	De DEC gaat er bij haar advies van uit dat de beschreven experimenten op een dusdanige wijze zullen worden uitgevoerd dat de wetenschappelijke integriteit van de resultaten, in weerwil van eventuele overlast t.g.v. verbouwingen, gewaarborgd is.
2 jaar	positief	Advies conform Besluit RBD0171(J03)
2 jaar	positief	Advies conform Besluit BD 02-241 (E09A)
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	Het advies betreft in eerste instantie één immunisatie (met drie dieren) per antigeen. Mocht herhaling noodzakelijk blijken, dan kan hiervoor via de proefdierdeskundige toestemming worden gevraagd.
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	Dit advies betreft in eerste instantie alleen experimenten 1 en 2. Indien nodig (bij goed resultaat van experiment 2) zal een advies voor experiment 3 worden verstrekt na ontvangst en behandeling van een terugrapportage over het eerste deel.
2 jaar	positief	De DEC onderkent de beperkingen van gedragstests in knaagdieren m.b.t. hun voorspellende waarde als model voor affectieve stoornissen bij mensen, maar erkent tevens de bruikbaarheid van bedoelde tests voor de verwezenlijking van de in deze aanmelding gestelde onderzoeksdoelen.
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	De DEC gaat er bij haar advies van uit dat de beschreven experimenten op een dusdanige wijze zullen worden uitgevoerd dat de wetenschappelijke integriteit van de resultaten, in weerwil van eventuele overlast t.g.v. verbouwingen, gewaarborgd is.
2 jaar	positief	<i>(zie hierboven)</i>
2 jaar	positief	<i>(zie hierboven)</i>
2 jaar	positief	-
3 maanden	positief	Voorwaarden gesteld bij het oorspronkelijke advies voor [...] d.d. 22 januari 2003 blijven onverminderd van toepassing. De DEC dringt er op aan dat verzoeken tot verlenging van de geldigheidsduur voortaan tijdig worden ingediend.
1 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
5 maanden	positief	Eén van de DEC leden is van mening dat verslaving niet dient te worden 'gereduceerd' tot een medisch probleem, en merkt op dat dierproeven geen bijdrage leveren aan de het oplossen van de sociale, culturele en juridische aspecten van de verslavingsproblematiek.
1 jaar 2 maanden	positief	-
3 maanden	positief	De commissie dringt er op aan dat verzoeken tot aanpassing van de proefopzet voortaan tijdig worden ingediend.

6 maanden	positief	-
3 maanden	positief	Dit advies betreft een voorlopige uitbreiding van aanmelding [...]; het wordt verstrekt onder de voorwaarde dat het lopende protocol voorafgaand aan de eerstvolgende jaarlijkse rapportage wordt geactualiseerd en opnieuw bij de DEC wordt ingediend. De overige voorwaarden en opmerkingen bij het advies voor [...] zijn ook op dit advies van toepassing. ³
2 jaar	positief	De voortgang en resultaten van het onderzoek worden jaarlijks (ter vergadering) aan de DEC gerapporteerd, waarbij inzage wordt gegeven in de uitgevoerde dierproeven en het daarbij optredende ongerief, alsmede de bijdrage die de uitgevoerde dierproeven hebben geleverd aan de in de aanmelding geformuleerde doelstellingen.
1 jaar 3 maanden	positief	-
3 maanden	positief	-
3 maanden	positief	Opmerkingen en voorwaarden bij het oorspronkelijke advies voor [...] blijven onverminderd van toepassing. ⁴

- g) Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot andere ziekten bij de mens [33]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
2 jaar	positief	-
1 jaar 1 maand	positief	-
6 maanden	positief	-
11 maanden	positief	-
7 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen m.b.t. de eerste immunisatie aan de DEC te melden alvorens tot een eventuele herhaling over te gaan.
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-

³ Deze luiden: "De voortgang en resultaten van het onderzoek worden jaarlijks (ter vergadering) aan de DEC gerapporteerd, waarbij inzage wordt gegeven in de uitgevoerde dierproeven en het daarbij optredende ongerief, alsmede de bijdrage die de uitgevoerde dierproeven hebben geleverd aan de in de aanmelding geformuleerde doelstellingen. / Het DEC-advies is niet unaniem. Het aanvullende commentaar van twee leden van de commissie, waarvan één negatief adviseert, is als bijlage aan het advies toegevoegd."

⁴ Deze luiden: "Vooraf dient duidelijk te zijn dat deze diersoort voor de beschreven experimenten het aangewezen proefdier is: in de literatuur moeten heldere aanwijzingen zijn gevonden dat de typen receptoren die onderzocht worden in deze diersoort daadwerkelijk overeenkomen met die van mensen. De onderzoekers dienen (per experiment/aanmelding) goed gedocumenteerd aan te geven dat alternatieven voor de voorgestelde experimenten niet beschikbaar of niet toepasbaar zijn. Vooraf dient te zijn vastgesteld dat de experimenten wetenschappelijk in orde zijn. Het dient duidelijk te zijn dat de wetenschappelijke vraag die in de aanmelding wordt gesteld, ook daadwerkelijk kan worden beantwoord met behulp van deze drie proefdieren. De gezondheid en het welzijn van de dieren moeten worden vastgelegd. De onderzoekers dienen van te voren een welzijnsdagboek ter goedkeuring aan de proefdierdeskundige voor te leggen, waarin precies staat omschreven op welke welzijns- en gedragsparameters gelet zal worden. De onderzoekers rapporteren na ieder experiment schriftelijk hoe het experiment is verlopen en hoe de dieren zich hebben gedragen. De DEC verzoekt de proefdierdeskundige zich te laten informeren over het welzijn van de dieren, ook in de periode dat zij in Nijmegen verblijven. Toekomstige experimenten zullen opnieuw voorgelegd worden aan de DEC die opnieuw een afweging zal maken met betrekking tot het hergebruik van deze dieren. Onderzoekers worden aangespoord te blijven zoeken naar alternatieven voor dergelijke proeven."

1 jaar 4 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	Dit advies betreft in eerste instantie alleen het eerste experiment (met 56 dieren). Een aanvullend advies m.b.t. de uitvoering van experiment 2 wordt door de proefdierdeskundige verstrekt na ontvangst van een terugrapportage over het eerste experiment.
2 jaar	positief	-
1 jaar 9 maanden	positief	-

- h) Een antwoord te verkrijgen op een wetenschappelijke vraag met betrekking tot andere lichamelijke kenmerken bij de mens [34]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
2 jaar	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen van de studie alsmede het daadwerkelijk gebruikte aantal dieren aan de DEC en de proefdierdeskundige te rapporteren.
4 maanden	positief	-
4 maanden	positief	-
2 jaar	positief	Advies conform Besluit BD 02-241 (E09A)
1 jaar	positief	-
3 maanden	positief	-
6 maanden	positief	-
9 maanden	positief	-
1 jaar 2 maanden	positief	-
5 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-

- i) Een antwoord te verkrijgen op een andere wetenschappelijke vraag [37]

<i>periode waarvoor toestemming</i>	<i>advies</i>	<i>eventuele voorwaarden</i>
9 maanden	positief	-
4 maanden	positief	-
3 maanden	positief	De onderzoeker wordt verzocht de bevindingen i.h.k.v. van de welzijnsregistratie (i.c. de welzijnsevaluatie) na afloop van het pilotexperiment aan de DEC en de proefdierdeskundige te rapporteren.
7 maanden	positief	-
1 jaar 2 maanden	positief	-
2 jaar	positief	-
2 jaar	positief	-
1 jaar 1 maand	positief	-

Naast bovengenoemde aanvragen dierproeven heeft de dierexperimentencommissie 2 aanvragen ten behoeve van subsidieaanvragen behandeld. Hierbij geeft de commissie in een brief aan de subsidievragers aan of zij in principe al dan niet bezwaar heeft tegen het beschreven onderzoeksproject. In deze gevallen wordt nog geen advies in de zin van de Wet op de dierproeven uitgebracht; na toekenning van de subsidie dienen de eigenlijke dierproeven alsnog op de gebruikelijke wijze te worden aangemeld en getoetst.

Aantallen proefdieren in het verslagjaar en voorgaande jaren

- Totaal aantal afgevoerde dieren

Diersoort	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Muizen	3.355	2.732	4.428	3.493	3.609	4.956	7.589
Muzien genetisch gemodificeerd	639	566	533	1.175	3.007	3.386	4.971
Ratten	6.609	5.599	7.538	5.788	6.956	4.452	3.361
Ratten genetisch gemodificeerd	0	0	25	0	0	0	0
Hamsters	110	77	0	0	0	4	2
Cavia's	307	200	71	81	75	93	63
Gerbils	0	0	25	0	0	0	0
Konijnen	110	51	12	85	94	12	31
Apen	0	0	0	0	0	0	3
Varkens	15	28	22	0	8	5	13
Geiten	7	0	0	6	30	30	38
Schapen	36	22	4	0	0	0	0
Kippen	1	1	0	0	0	0	0
Andere vogels	126	123	202	389	277	299	0
Amfibieën	31	66	39	23	43	39	20
Vissen	249	153	148	216	332	77	352
Vissen genetisch gemodificeerd	0	0	0	4	2.651	1.515	462
Totaal	11.595	9.618	13.047	11.260	17.082	14.868	16.905

- Totaal aantal dieren gebruikt in dierproeven

Diersoort	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Muizen	2.912	2.653	4.169	3.266	2.784	3.802	5.168
Muzien genetisch gemodificeerd	491	329	468	1.026	774	677	1.022
Ratten	5.773	5.059	5.990	5.261	6.691	4.414	3.308
Ratten genetisch gemodificeerd	0	0	25	0	0	0	0
Hamsters	110	77	0	0	0	4	2
Cavia's	307	200	71	81	75	93	62
Gerbils	0	0	25	0	0	0	0
Konijnen	108	49	10	85	94	12	31
Apen	0	0	0	0	0	3	3
Varkens	15	28	22	0	8	5	13
Geiten	7	0	0	6	30	30	38
Schapen	36	22	4	0	0	0	0
Kippen	1	1	0	0	0	0	0
Andere vogels	36	68	130	191	36	60	0
Amfibieën	31	31	39	23	43	39	20
Vissen	180	153	148	216	69	77	108
Vissen genetisch gemodificeerd	0	0	0	0	845	535	279
Totaal	10.007	8.670	11.101	10.155	11.449	9.751	10.054

De eerste tabel bevat alle dieren die (in het kader van dierproeven) zijn gefokt of besteld en in het betreffende jaar zijn gedood of levend zijn afgevoerd, inclusief dieren die niet daadwerkelijk zijn gebruikt voor dierproeven, b.v. omdat zij (in het geval van genetisch gemodificeerde dieren) niet het juiste fenotype hadden of omdat zij niet langer bruikbaar waren voor een experiment.

De tweede tabel vermeldt de aantallen dieren die in het betreffende jaar voor dierproeven zijn gebruikt. Zoals verwacht mag worden, treden verschillen met name op bij kleine dieren (die deels binnen de instelling worden gefokt) en transgene dieren, en niet of nauwelijks bij grotere dieren.

Aandachtspunten

De DEC is bij de uitvoering van haar werkzaamheden in het verslagjaar ondermeer geconfronteerd met de volgende aandachtspunten:

Openheid en Openbaarheid

In 2005 is in Nederland veel te doen geweest omtrent de evaluatie van de Wet op de dierproeven. De DEC van de Vrije Universiteit heeft gemeend dat de maatschappelijke roep om meer inzicht in de praktijk van toetsing en advisering serieus genomen dient te worden. Zij meent echter dat deze roep niet direct juridisch zou moeten worden vertaald, door de Wet op de dierproeven dusdanig aan te passen dat DEC's vallen onder de Wet Openbaarheid van Bestuur. Wel meent zij dat DEC's de huidige mogelijkheden om meer openheid te tonen beter zouden kunnen benutten.

De DEC van de Vrije Universiteit heeft daartoe een avondvullend interactief programma ontwikkeld, waarin aan het brede publiek uitleg wordt gegeven over de Wet op de dierproeven, de rol van DEC's, de manier waarop een dierproef tot stand komt en over hoe het oordelen in de praktijk plaatsvindt. De bijna voltallige DEC analyseerde en plein public een aanvraag en besprak met het publiek de uitkomst van het oordeel en het proces waarlangs dit oordeel tot stand kwam. Hoewel de opkomst niet hoog was, was het succes van deze avond dat de uitwisseling tussen mensen op het podium en in de zaal bijzonder goed tot stand kwam. De opzet van het programma bleek inderdaad laagdrempelig te zijn en uit te nodigen tot participeren. Fundamenteel verschillende partijen probeerden tot een wederzijds begrip van elkaar te komen. Ook al bleven verschillende mensen van mening verschillen over het oordeel, er was inzicht geweest door buitenstaanders in hoe het oordeel tot stand was gekomen. Dit werd enorm gewaardeerd, getuige enkele schriftelijke reacties die deelnemers op eigen initiatief mailden. Het is onze stelligste overtuiging dat indien DEC's in den lande op een dergelijke manier meer openheid zouden tonen, de roep om formele openbaarheid zou afnemen. Op dit moment onderzoeken wij de mogelijkheden om dit evenement jaarlijks te organiseren in samenwerking met andere partijen.

Negatieve adviezen

Door sommigen wordt de effectiviteit van de Wet op de dierproeven — en het functioneren van DEC's in het bijzonder — afgemeten aan het aantal negatieve adviezen dat wordt afgegeven. Het feit dat veel DEC's slechts zelden negatieve adviezen verstrekken zou volgens deze personen betekenen dat zij niet het wettelijk voorgeschreven "nee, tenzij" beleid hanteren.

De realiteit wijkt echter af van de theoretische bespiegelingen. In de praktijk draagt een aantal factoren er aan bij dat de kans op een negatief DEC advies bijzonder klein is.

Allereerst zijn onderzoekers doorgaans voldoende bekend met de randvoorwaarden (belangen, ongerief, etc.) waarbinnen een dierproef moreel aanvaardbaar kan worden geacht. Men is derhalve tot op zekere hoogte in staat om de eigen "kansen" op een positief advies in te schatten. Het zal weinig verbazing wekken dat een dierproef doorgaans alleen wordt aangemeld wanneer de onderzoeker zelf de indruk heeft dat hij of zij redelijkerwijs een positief advies kan verwachten, al is het maar vanwege de administratieve belasting waarmee de toetsingsprocedure gepaard gaat.

Dat de inschatting van de onderzoeker desalniettemin kan afwijken van die van de DEC hoeft geen betoog. Een dergelijk verschil van inzicht leidt echter niet noodzakelijkerwijs tot een negatief advies. In de praktijk — althans die van de DEC van de Vrije Universiteit — wordt het merendeel (>80%) van de aanmeldingen niet ongewijzigd afgehandeld. In veel gevallen is er behoefte aan een nadere toelichting, gericht op beter begrip van bijvoorbeeld de proefopzet of op een preciezere inschatting van de wetenschappelijke en/of maatschappelijke belangen. Verder wordt uiteraard aandacht besteed aan "de 3 V's"⁵, teneinde proefdiergebruik en ongerief (en daarmee de "morele kosten") waar mogelijk te minimaliseren. In die gevallen waar het belang van de dierproef in de optiek van de DEC niet op lijkt te wegen tegen het gebruik van de dieren en het ongerief, volgt uiteraard een meer fundamentele discussie. Soms is het voor de onderzoeker bijvoorbeeld mogelijk om de studie aan belang te laten winnen, bijvoorbeeld door meer geavanceerde analysetechnieken toe te passen.

⁵ Een aanduiding voor alternatieven voor dierproeven, te weten *Vervanging* (van dierproeven door proefdiervrije onderzoeksmethoden), *Vermindering* (van het aantal proefdieren) en *Verfijning* (van de onderzoeksmethode, waardoor het ongerief voor de proefdieren wordt gereduceerd).

Wanneer zowel onderzoekers als DEC het erover eens zijn dat alle voor de afweging relevante informatie ter tafel ligt en de DEC van mening is dat de belangen de dierproef niet rechtvaardigen, is een negatief advies uiteraard de enig mogelijke uitkomst van de afweging. De praktijk leert echter dat onderzoekers in dergelijke gevallen doorgaans besluiten om het advies van de DEC niet af te wachten en de aanmelding zelf terug te trekken.

Samenvattend kan derhalve worden gesteld dat de toetsingsprocedure op een dusdanige wijze is geoperationaliseerd dat negatieve adviezen slechts bij hoge uitzondering worden afgegeven. De DEC is dan ook van mening dat uit de aard van de adviezen geen conclusies omtrent haar functioneren kunnen worden getrokken.⁶

contactgegevens:

Secretariaat Dierexperimentencommissie
Vrije Universiteit
p/a dienst Arbo en Milieu
Van der Boechorststraat 1
1081 BT Amsterdam

⁶ Iets dergelijks geldt voor aanvullende voorwaarden bij de afgegeven adviezen: Daar waar de onderzoeker in de aanmelding zelf voorwaarden stelt aan de uitvoering van een dierproef, worden deze door de DEC in haar advies niet gedupliceerd.